

ZARZĄDZENIE

Dnia 27 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk

W odpowiedzi na pismo obrońcy skazanego D. G. z dnia 6 lutego 2024 r., zawierające sygnalizację wznowienia z urzędu postępowania kasacyjnego zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2023 r., sygn. akt III KK 356/22, wydanym w przedmiocie oddalenia (jako oczywiście bezzasadnej) kasacji obrońcy od wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 22 października 2021 r., sygn. akt III Ka 268/20 – stwierdzam brak możliwości wznowienia postępowania.

UZASADNIENIE

Wznowienie postępowania z powodu uchybień, o których mowa w art. 439 § 1 k.p.k., możliwe jest wyłącznie z urzędu (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2005 r., I KZP 5/05, OSNKW 2005, z. 5, poz. 48). Z tych względów strona – nie dysponując w tym zakresie własnym wnioskiem o wznowienie postępowania – może, w oparciu o treść art. 9 § 2 k.p.k., zasygnalizować organowi procesowemu potrzebę podjęcia czynności z urzędu.

Wobec powyższego, złożone przez obrońcę skazanego D. G. pismo z dnia 6 lutego 2024 r. należało potraktować jako inicjatywę opartą o treść art. 9 § 2 k.p.k. Obrońca podniósł w niej, że wyżej wskazane postępowanie kasacyjne dotknięte jest bezwzględną przyczyną odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w zakresie

dotyczącym nienależytej obsady sądu, a to z uwagi na udział SSN Ryszarda Witkowskiego w wydaniu przez Sąd Najwyższy ww. postanowienia z dnia 8 listopada 2023 r. obrońca podniósł, że wymieniony członek składu orzekającego powołany został na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, a zatem – w ocenie obrońcy – w procedurze wadliwej, naznaczonej naruszeniem standardów niezawisłości i bezstronności, szczególnie w odniesieniu do władzy wykonawczej. Na poparcie poglądu o wadliwości powołania wyżej wskazanego członka składu orzekającego na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego, wnioskodawca odwołał się m.in. do uchwały składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/2020).

Odnosząc się do stanowiska obrońcy należy w pierwszej kolejności zauważyć, że przepisy rozdziału 56 Kodeksu postępowania karnego, regulujące rzeczoną instytucję wznowienia, dotyczą postępowań sądowych (głównie w zakresie odpowiedzialności karnej oskarżonego) zakończonych prawomocnym orzeczeniem. W judykaturze i doktrynie prawa od lat dominuje pogląd, że stosowanie instytucji wznowienia nie jest dopuszczalne co do postępowania zakończonego postanowieniem o oddaleniu kasacji, gdyż na tym forum nie dochodzi do wydania prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie w rozumieniu przepisów zawartych w rozdziale 56 Kodeksu postępowania karnego, skoro w tej sytuacji nie ma mowy o naruszeniu prawomocności orzeczenia, które zostało zaskarżone kasacją (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 2007 r., V KO 15/07, OSNwSK 2007, poz. 1564; postanowienie Sądu Najwyższego wydane w składzie siedmiu sędziów Izby Karnej z dnia 23 marca 2023 r., I KZP 17/22, LEX nr 3511529; D. Świecki [w:] B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki, Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2024, art. 540). Już w uchwale pełnego składu Izby Karnej Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2000 r., sygn. akt I KZP 37/2000, (Lex nr 43433), podkreślono, iż oddalenie kasacji jest jakościowo czymś zupełnie odmiennym niż utrzymanie zaskarżonego orzeczenia w mocy. Oddalając kasację

sąd orzeka jedynie o niezasadności wniesionej skargi kasacyjnej, nie wkracza zaś w żadnym zakresie w sferę, w której wyrok kończący postępowanie korzysta już z powagi rzeczy osądzonej. Podkreślono, że z istoty postępowania kasacyjnego wynika, że nie jest też ono postępowaniem zmierzającym do rozstrzygnięcia „o *zasadności oskarżenia wniesionego w sprawie karnej*” w rozumieniu art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, lecz postępowaniem zmierzającym do zbadania zasadności tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia, jakim jest kasacja, wniesionego już po prawomocnym zakończeniu postępowania. W uzasadnieniu złożonej sygnalizacji jej autor jedynie lakonicznie odwołał się do jednostkowych judykatów Sądu Najwyższego, w których zaprezentowano pogląd odmienny, jednak całkowicie pominął stanowisko i kwestie przedstawione powyżej, a tym samym zrezygnował z samodzielnego dostarczenia kontrargumentów mogących podważyć – na gruncie niniejszej sprawy – zasadność kierunku dominującego w omawianej materii.

Niezależnie od powyższego, treść przedmiotowej sygnalizacji oparta została *de facto* na stanowisku wyrażonym w uchwale składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/2020). Wskazać jednak należy, że na skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r. (sygn. akt U 2/20) ww. uchwała połączonych Izb Sądu Najwyższego przestała ostatecznie obowiązywać, definitywnie tracąc swój walor normatywny. Tym samym zdezaktualizowała się kwestia wywierania przez ww. uchwałę skutków prawnych, zwłaszcza związania nią innych składów orzekających Sądu Najwyższego, a to w kontekście przepisów art. 87 § 1 zd. pierwsze i art. 88 § 2 ustawy o Sądzie Najwyższym (zob. szerzej: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2021 r., IV KZ 37/21, LEX nr 3227241).

Ubocznie trzeba podkreślić, że przed wydaniem ww. uchwały przez Sąd Najwyższy – zarówno w orzecznictwie, jak też w nauce prawa – ugruntowane było stanowisko, że nienależyta obsada sądu, o jakiej mowa w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., wiązana była wyłącznie z rozpoznaniem sprawy w składzie odbiegającym liczbowo lub strukturalnie (jakościowo) od składu przewidzianego dla rozpoznania danej kategorii spraw w sądzie określonego szczebla lub w danym postępowaniu.

Rzeczona bezwzględna podstawa odwoławcza nie była natomiast nigdy łączona z kwestią niezawisłości czy bezstronności sądu (zob. szerzej: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2022 r., III KK 524/21, LEX nr 3410038). Materia zaś związana z bezstronnością sędziego – co do którego zachodziły podstawy wyłączenia, o których mowa w art. 41 § 1 k.p.k. – od lat konsekwentnie była rozpatrywana w kategorii względnych przyczyny odwoławczych (zob. m.in. R. Stefański, Wyłączenie sędziego z mocy orzeczenia sądu, Przegląd Sądowy 2007, z. 6, s. 119; postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 24 lutego 2015 r., V KK 2/15, LEX nr 1645250; 29 marca 2018 r., V KZ 15/18, LEX nr 2473817). Należy pamiętać, że przepis art. 439 § 1 k.p.k. ma charakter wyjątkowy, bowiem w przypadku wystąpienia enumeratywnie wyliczonych w nim sytuacji, obliuguje sąd do orzekania poza granicami zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz niezależnie od wpływu uchybienia na treść wyroku. Tym samym przepis ten nie może być interpretowany rozszerzająco. Do czasu podjęcia nieobowiązującej już uchwały Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., w orzecznictwie czy w doktrynie nie rozważano wad procedury nominacyjnej sędziego w kategoriach nienależytej obsady sądu czy też braku uprawnienia do orzekania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2021 r., II KZ 46/21, LEX nr 3272188).

W tym stanie rzeczy należy stwierdzić brak możliwości wznowienia postępowania zakończonych postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2023 r., sygn. akt III KK 356/22.

Jak już wyżej wyjaśniono, wznowienie postępowania z powodu uchybień, o których mowa w art. 439 § 1 k.p.k., może nastąpić tylko z urzędu, zaś inicjatywa strony może sprowadzać się jedynie do zasygnalizowania organowi procesowemu uchybienia należącego do katalogu bezwzględnych przyczyn odwoławczych, w celu podjęcia przez ten organ działania z urzędu (art. 9 § 2 k.p.k.). Stąd też, w przypadku uznania przez organ procesowy, że sygnalizowane przez stronę uchybienie w sposób oczywisty nie wystąpiło, jak również w sytuacji gdy wznowienie takie nie jest prawnie dopuszczalne, wystarczy poinformować podmiot sygnalizujący o braku możliwości wznowienia postępowania z urzędu, względnie wydać w tym przedmiocie niezaskarżalne zarządzenie, co też uczyniono w niniejszej sprawie.

[SOP]